

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1	
ФЕНОМЕНОЛОГІЯ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	9
Феномен самореалізації особистості у наукових підходах	10
Самореалізація як суттєва складова життєвої компетентності особистості	15
Психологічні передумови самореалізації	29
РОЗДІЛ 2	
ЕМПІРИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ЗДАТНОСТІ ДО САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ	39
Рівень розвитку основних компетенцій як передумова формування здатності до самореалізації	40
Психологічний інструментарій формування у особистості здатності до самореалізації	62
Психологічні особливості формування здатності до самореалізації	76
РОЗДІЛ 3	
ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗДАТНОСТІ ДО САМОРЕАЛІЗАЦІЇ	85
Самоактуалізація сутнісних сил особистості	86
Самовизначення особистості у значущих сферах діяльності	100

Психологічні особливості самопрезентації особистістю власних досягнень.....	124
ВИСНОВКИ.....	143
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ.....	145
СОЦІАЛЬНЕ ТА ПРОФІЛЬНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВ.....	157
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	224

ПЕРЕДМОВА

Проблема особистості – одна із найважливіших в психології, бо змінюються часи і люди, форми і методи навчання, зміст навчальних предметів, їх кількість, але завжди стоїть завдання входження людини у суспільство. А в епоху кардинальних змін у суспільстві проблема особистості як суб'єкта власного життя виходить на перший план.

Майбутнє стає не прогнозованим на тривалий період у зв'язку з швидкоплинними процесами у розвитку суспільства. Процес вибору життєвого шляху та самореалізації в ньому стає дуже складним, а для молоді, яка не готова долати перешкоди, викликані змінами у суспільстві, стає проблемою, яку вони не в змозі розв'язати, що часто призводить до вибору ними соціально хибного шляху життя.

Соціальні зміни, які здійснюються у суспільстві на рівні глобальних процесів більш рельєфні і доступні спогляданню, ніж процеси, які відбуваються в свідомості, психіці індивіда. Разом з тим подальший перебіг суспільних трансформацій значною, вирішальною мірою визначається, з одного боку, тим, наскільки кожний індивід як особистість інтеріоризує нові умови середовища, а з іншого, – наскільки він самовизначається, ідентифікується в своїй позиції, в своєму “Я”, наскільки глибоко і адекватно здійснює власну самооцінку і як це впливає на міру його життєдіяльності та життєвої активності. Під впливом, у даному випадку розуміється процес і результат зміни індивідом поведінки, установок, намірів, оцінок, уявлень та інших психічних станів і процесів при взаємодії з іншими людьми у різних життєвих ситуаціях.

Психологічний вплив оточуючого середовища багато в чому обумовлює засоби і методи життєвизначеності особистості. Вимоги, які життя пред'являє людині, як зазначає Л. Рубінштейн [176, с. 44], завдання, які воно перед нею ставить, змушують її самовизначитись. Виходячи з цього, ідею формування уміння самовизначитися та самореалізуватись у певних видах діяльності ще у шкільні роки можна вважати як одну із пріоритетних в освітньо-виховному процесі.

Саме шкільний досвід самореалізації на базі здобутих знань під керівництвом та при психологічній підтримці психологів і педагогів є базою для успішного самоздійснення особистості у подальшому житті та професійній діяльності.

За висновком Л. Сідак [213, с. 3], самореалізація, яка є однією з важливих екзистенціальних потреб людини, задовольняється насамперед у формі самовдосконалення і втілення цілей у діяльності для себе і суспільства, а, отже, вона є різновидом творчості. У той же час творчість виступає як засіб самореалізації.

Г. Селевко [194, с. 62] визначає самореалізацію як процес і результат здійснення людиною своїх життєвих сил, можливостей, здібностей, свого призначення у житті, що складає сенс життя, найважливішу сторону людського щастя.

Потреба самореалізації закладена в людині природою і у процесі розвитку проявляється у формі інтересів, бажань, ціннісних орієнтацій, соціальних установок, життєвих цілей. Тому дуже важливим завданням освітньо-виховного процесу є спрямувати цей розвиток і забезпечити формування в учнів відповідного практичного досвіду поведінки і вчинків. Виходячи з цього, сутнісне реформування освіти, як доводить у своїх дослідженнях В. Татенко [217], означає ніщо інше, як створення умов, за яких підрастаюче покоління отримуватиме можливість нарощувати й актуалізувати свої, власне людські, потенціали, які розкриваються лише за умови, коли система освіти, як основний інститут соціалізації, покладе суб'єктний вектор (людина як суб'єкт, діяч, самодостатній автор свого життя) в основу своїх навчально-виховних стратегій і технологій.

Особливо важливим, на думку С. Гончаренко [52], є формування у молоді схильності до ініціативного самовиявлення й самовираження відповідно до своїх особистісних особливостей. Педагогам слід не обмежуватись рамками навчального матеріалу, а, використовуючи його, коли цього вимагає вільне спілкування, показувати школярам багатство не тільки людських знань, але й стосунків, почуттів; давати можливість пережити радість від свого власного відкриття якоїсь істини, факту, доброї справи, дружніх стосунків; стимулювати до піклування про інших людей; створювати умови для творчості.

Творча діяльність сприятиме розвитку інтелекту. Саме інтелект цивілізованого виміру, на глибоке переконання К. Приходченка [174], стане провідною продуктивною силою в розвитку і саморозвитку особистості, здатної творити своє життя. Ось чому в основі освітньої діяльності мусить лежати людиноцентризм, визнання людини як найвищої цінності, поваги до її гідності, до її запитів і інтересів. “В сучасних історичних умовах головною озна-